

skepnad. Men det är farligt att vara urskiljningslös i kritiken. Nina Björk är i feministisk debatt känd som konstruktivist, dvs. den form av feminism som förnekar att det finns något genuint kvinnligt väsen. Likväl finns det såväl i *Under det rosa täcket* som i *Sireners sång* en moralisk underton som säger att du är mer sann feminist om du lägger bort pudervippan och slutar raka benen. Det är definitivt inget fel med detta kvinnoideal. Men det är inte säkert att alla kvinnor känner igen sig i det. Och om man som feminist inte vill erkänna att det finns en mångfald av sätt att uttrycka sig som kvinna, riskerar vi att få se mer av det slags *backlash* feminismen råkat ut för under senare år, där alltför unga kvinnor gått ut och definierat sig bort från feminismen just för att dess ideal känns främmande eller för trånga.

Sireners sång är värd ett mycket gott omdöme som bok. Som idé- och litteraturhistoria är den som jag nämnt utmärkt. Men även som kvinnohistoria – Björk lyckas mycket väl med sin ambition att berätta modernitetens andra historia. Det är först när feminismens strategier här och nu berörs, eller snarare undlåts att beröras, som jag blir besviken. Men med den talang och det kunnande Nina Björk besitter, känner jag ingen oro över att denna besvikelse skulle behöva bli bestående.

Jayne Svenungsson

Resumé av doktorsavhandling

Mattias Martinson: *Perseverance without Doctrine. Adorno. Self-Critique, and the Ends of Academic Theology*. 391 sid. Peter Lang, Frankfurt am Main 2000.

Akademisk teologi har blivit ett verkligt svårt begrepp i vår tid. Avser det religionsvetenskap eller är det religiöst tänkande? Följer dess metod en given vetenskaplig standard eller skall teologin ses som en särskild form av insikt? Är teologin möjlig att bevara i en separat akademiskt fakultet eller borde dess discipliner föras över till den humanistiska fakulteten?

I sin doktorsavhandling i tros- och livsåskådningsvetenskap, skriven vid teologiska institutionen i Uppsala bedriver Mattias Martinson en omfattande filosofisk kritik av begreppet akademisk teologi. Genom att nära relatera sig till den kritiske teoretikern Theodor W. Adorno (1903–1969) försöker han öppna för ett dialektiskt teologibegrepp som syftar bortom frågan om de religiösa övertygelseernas sanning till frågan om det mänskliga sanningssökandet i stort. Teologin förstås alltså främst som en allmän kritisk uppgift och inte som en specifikt religiös eller ideologisk syssla.

Saken är emellertid inte så enkel att man kan säga att teologin därför bör ersättas av en kritisk filosofisk praktik. En av avhandlingens poänger är att hävda att teologin som autonomt fält, i kraft av sina specifika traditioner, metoder och kompetenser har en given potential att etablera sig som en viktig resurs för utformandet av en sund vetenskaplig rationalitet.

Om filosofi kan förstås som en helt nödvändig kritisk-humanistisk uppgift skulle teologi kunna förstås som en helt nödvändig kritik av den form av dogmatisk humanism som ofta blir en biprodukt av en sådan filosofi. Om vetenskapen uppfattas som framåtskridande och utveckling skulle teologin kunna uppfattas som en kritik av den naiva optimism som en sådan praktik riskerar. Teologin kritiserar inte filosofi eller vetenskap för sin egen skull, utan för att mota den dogmatism som finns latent i allt filosofiskt och vetenskapligt, och — naturligtvis — teologiskt tänkande.

Ett av Martinsons bidrag är att formulera denna potential i termer av en generell själv-kritik, vilket betyder att teologin själv som vetenskap och filosofi ständigt måste drabbas av den kritik som den har att rikta mot all dogmatism och ideologisk förenkling. Det är i teologins ambivalenta historiska identitet som å ena sidan dogmatisk och å andra sidan kritisk tradition som denna uppgift får sin speciella form.

Martinson utgår bland annat från Anders Jeffners omtalade begrepp om en integrerad teologi, dvs. tanken att den vetenskapliga teologins begrepp måste vara allmängiltiga eller åtminstone öppna för allmän kritik. Avhandlingen utforskar sedan denna integrationslinje i dialog med helt andra filosofiska resurser än de Jeffner och uppsalateologin tidigare relaterat sig till och bidrar på så sätt till en vidgning av debatten om integrerad teologi. Resultatet blir en dialektisk utformning av integrationen som också visar hur den kritiska filosofin i allmänhet, och Adornos filosofi i synnerhet, också bär på intressanta teologiska motiv.

